

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Бигар Г.П.

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА
ДІАГНОСТИКА
В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Чернівці - 2024 рік

УДК 373.3.015.3 (072)
Б 597

*Друкується за ухвалою Вченої ради
факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
Чернівецького національного університету імені Юрія
Федьковича
(протокол № 2 від 4 жовтня 2024 р.)*

Рецензенти:

Фесун Галина Стефанівна – кандидат політологічних наук,
доцент кафедри практичної психології

Піц Ірина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики початкової освіти

**Бигар Г.П. (2024) Психолого-педагогічна діагностика в роботі
вчителя початкових класів. Методичні рекомендації.
Чернівці: Чернівецький національний університет, 47с.**

Методичні рекомендації призначені для студентів спеціальності 013 Початкова освіта і спрямовані на опанування курсу «Психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів».

Методичні рекомендації охоплюють різні аспекти діагностичної діяльності, від вибору методів та інструментів до інтерпретації результатів та застосування їх у корекційній роботі. Вони спрямовані на те, щоб педагоги могли своєчасно виявляти можливі труднощі та особливості розвитку учнів, а також коригувати навчальний процес відповідно до потреб кожної дитини, забезпечуючи індивідуальний підхід у навчанні.

Призначення методичних рекомендацій з курсу «Психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів» полягає в наданні студентам та практикуючим педагогам чітких і структурованих інструкцій для здійснення ефективної діагностичної роботи з учнями молодшого шкільного віку.

© Чернівецький національний університет, 2024

© Ганна Бигар, 2024

Б 597

ПЕРЕДМОВА

Сучасні освітні технології вирізняються ретельно продуманою моделлю спільної педагогічної діяльності, яка включає проектування, організацію та проведення освітнього процесу з забезпеченням комфортних умов як для дітей, так і для педагогів. У цьому контексті важливим є застосування діагностичних інструментів в роботі вчителя початкових класів. Адже у сучасних умовах розвитку освіти, коли на перший план виходить індивідуалізація навчального процесу та орієнтація на потреби кожної дитини, психолого-педагогічна діагностика стає невід'ємною складовою професійної діяльності вчителя початкових класів. Відповідальність за формування базових знань, умінь та навичок у дітей молодшого шкільного віку, їхнього морального, емоційного та соціального розвитку, значною мірою залежить від того, наскільки вчитель здатен вчасно виявити та діагностувати різноманітні особливості, труднощі та потенціал своїх учнів.

Дисципліна «Психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів» спрямована на ознайомлення студентів із основами діагностичної роботи, включаючи вивчення методів і прийомів оцінювання розвитку учнів, аналіз їхніх успіхів і труднощів у навчанні, а також визначення напрямів і способів корекційної роботи. Студенти здобувають знання про особливості психолого-педагогічної діагностики, її методи та інструменти, що дозволяють вчителям ефективно організувати навчальний процес з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня.

Опанування змістом дисципліни забезпечує майбутніх вчителів початкової школи необхідними компетентностями для здійснення якісного педагогічного впливу, сприяє професійному зростанню і підвищенню рівня педагогічної майстерності. Результатом вивчення курсу стане здатність майбутнього

вчителя початкових класів не лише викладати навчальний матеріал, але й враховувати індивідуальні можливості учнів, надавати необхідну підтримку тим, хто її потребує, та забезпечувати сприятливі умови для гармонійного розвитку кожної дитини в початковій школі.

Практичне застосування методичних рекомендацій допоможе у формуванні багатофункціональної компетентності вчителя початкових класів. Використання цієї роботи на практиці дозволить підсилити корекційно-діагностичний напрямок освітнього процесу, зосередивши педагогічну увагу на дитині як суб'єкті навчання, виховання та розвитку. Крім того, це сприятиме розвитку життєвої компетентності дітей та забезпеченню зворотного зв'язку під час спільної діяльності дорослого та дитини.

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Педагогічна діагностика в навчально-виховному процесі початкової школи» є формування у студентів розуміння сутності та функцій педагогічної діагностики, виявлення специфіки підготовки вчителів початкових класів до діагностичної роботи, озброєння майбутніх вчителів початково школи діагностичним інструментарієм, а також усвідомлення значущості комплексної діагностики як невід'ємної частини формування професійної компетентності та діагностичного супроводу професійної діяльності вчителя початкової школи.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності та програмні результати з освітньо-професійної програма «Початкова освіта»

- ЗК-3.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК-4.** Здатність працювати в команді.
- ЗК-5.** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК-6.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК-7.** Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- ЗК-8.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- СК-4.** Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.
- СК-6.** Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей

молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

ПР-02 Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-03 Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-07 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08 Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-09 Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-11 Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПР-14 Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПР-15 Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПР-16 Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів» є:

є:

- уточнення сутності та змісту базових понять «діагностика», «діагностування», «педагогічна діагностика», «діагностична діяльність учителя», «педагогічний діагноз», «діагностичний супровід»; завдань

- і функцій педагогічної діагностики в умовах інтегрованого тематично проектного навчання;
- визначення основних форм, методів і прийомів здійснення педагогічної діагностування учнів початкової школи;
 - ознайомлення з особливостями діагностичного супроводу професійної діяльності вчителя початкової школи;
 - оволодіння діагностичними методиками вивчення навчально-пізнавальної діяльності учнів молодшого шкільного віку.

Навчальна дисципліна спрямована на формування у студентів фахових компетентностей, а саме:

- організаційної – готовність ефективно управляти навчально-виховним процесом у початковій школі, здійснювати моніторинг педагогічної взаємодії;
- психолого-педагогічної – вміння спостерігати, порівнювати, аналізувати, систематизувати та узагальнювати навчально-виховний процес початкової школи, пізнавальну діяльність учнів, переконливо аргументувати педагогічний діагноз за результатами проведення діагностування;
- методичної – здатність застосувати знання з педагогічної діагностики у процесі формування ключових компетентностей учнів початкової школи
- здоров'язбережувальної – здатність раціонально ставитись і берегти власне здоров'я і здоров'я учнів, створювати сприятливе здоров'язберігальне освітнє середовище, дбати про фізичне, психічне і соціальне здоров'я;
- інтегративної – здатність і готовність організувати навчально-виховний процес у початковій школі на основі результатів педагогічного діагностування;

- творчої – розробляти та впроваджувати діагностичні методики вивчення суб'єктів навчально-виховного процесу початкової школи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають знати:

- основні базові поняття навчальної дисципліни;
- мету, завдання і основні функції педагогічної діагностики;
- особливості проведення діагностичної діяльності;
- види, типи та умови проведення педагогічного діагностування;
- методи, прийоми, засоби і форми педагогічного діагностування;
- змістово-технологічне забезпечення діагностичного супроводу професійної діяльності педагога;
- етапи проведення педагогічного діагностування особистості молодшого школяра, починаючи з тестування його готовності до навчання та впродовж усього періоду перебування дитини в початковій школі вміти:
- визначати конкретні завдання проведення педагогічного діагностування, виходячи із загальної мети освіти, виховання та формування особистості;
- володіти діагностичними методиками вивчення особистості, колективу класу, виховного потенціалу сім'ї учня, особливостей навчально-виховного процесу;
- організувати діагностичну діяльність на основі глибокого і систематичного вивчення індивідуальних особливостей, інтересів, можливостей і потреб учнів початкової школи;
- здійснювати педагогічну взаємодію з батьками, досягаючи єдності виховних впливів школи, сім'ї та громадськості;

- створювати сприятливі умови для особистісно орієнтованого навчання, виховання і розвитку учня молодшого шкільного віку;
- аналізувати, оцінювати, прогнозувати та здійснювати корекцію індивідуального розвитку і навчальних можливостей учнів;
- складати та змістовно наповнювати методичне портфоліо з педагогічної діагностики.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Тема 1. Сутність психолого-педагогічної діагностики

План

1. Загальні поняття та завдання психолого-педагогічної діагностики.
2. Історія розвитку та основні підходи до діагностики в освіті.

Лекція на тему «Сутність психолого-педагогічної діагностики» розглядає основні аспекти, що визначають зміст та значення цього напрямку в педагогічній діяльності. Психолого-педагогічна діагностика – це процес систематичного вивчення та аналізу психічних і педагогічних характеристик учнів, з метою виявлення їхніх індивідуальних особливостей, потенційних можливостей і проблемних зон. Лекція акцентує увагу на важливості інтеграції психологічних і педагогічних підходів для створення цілісного уявлення про розвиток дитини.

Тема 2. Методологічні основи психолого-педагогічної діагностики

План

1. Принципи, методи та етапи діагностичної діяльності.
2. Етичні аспекти психолого-педагогічної діагностики.

Лекція на тему «Методологічні основи психолого-педагогічної діагностики» націлена на ознайомлення студентів із ключовими принципами, методами та етапами діагностичної діяльності в освітньому процесі. Вона висвітлює, як правильно організувати діагностику, на які принципи спиратися та які методи використовувати для отримання об'єктивних і надійних

результатів. Окрім цього, лекція акцентує увагу на етичних аспектах проведення психолого-педагогічної діагностики, підкреслюючи важливість дотримання етичних норм та поваги до особистості дитини в процесі діагностичної роботи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ЗДІЙСНЕННЯ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ
В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Тема 3. Психодіагностичні методики в роботі вчителя початкової школи

План

1. Огляд основних психодіагностичних методик, застосовуваних у початкових класах.
2. Діагностика навчальних досягнень молодших школярів.
 - 2.1. Специфіка використання тестів інтелекту, особистісних анкет та проєктивних методик.
 - 2.2. Критерії та інструменти для оцінки рівня знань, умінь і навичок учнів.
 - 2.3. Використання контрольних робіт, тестів, усного опитування для діагностики навчальних досягнень.
3. Діагностика труднощів у навчанні.
 - 3.1. Виявлення та аналіз причин навчальних труднощів.
 - 3.2. Розробка індивідуальних корекційних програм для подолання труднощів.

Лекція на тему «Психодіагностичні методики в роботі вчителя початкової школи» надає студентам огляд основних психодіагностичних методик, які застосовуються в роботі з молодшими школярами. Основна увага приділяється методам діагностики навчальних досягнень учнів, включаючи специфіку використання тестів інтелекту, особистісних анкет та проєктивних методик. Лекція також охоплює критерії та інструменти для оцінки рівня знань, умінь і навичок учнів, а також розглядає способи застосування контрольних робіт, тестів і усного опитування в процесі діагностики. Розглядається

методика виявлення основних причин навчальних труднощів, таких як когнітивні, емоційні та соціальні фактори. Обговорюється процес розробки індивідуальних корекційних програм, спрямованих на подолання виявлених труднощів. Лекція надає практичні рекомендації щодо створення ефективних планів корекції, що допомагають учням подолати перешкоди у навчанні і досягти успіху в академічній діяльності.

Тема 4. Діагностика мотивації навчання учнів початкової школи

План

1. Поняття мотивації та її роль у навчальному процесі.
2. Методи виявлення та оцінки мотивації учнів до навчання.
3. Психолого-педагогічна діагностика готовності до навчання в школі.
 - 3.1. Поняття шкільної зрілості та готовності до навчання.
 - 3.2. Методи оцінки готовності дитини до школи.

Лекція на тему «Діагностика мотивації навчання учнів початкової школи» розглядає ключові аспекти мотивації в контексті навчального процесу. Перше питання зосереджене на визначенні поняття мотивації та її важливій ролі у навчанні молодших школярів. У другій частині лекції детально обговорюються методи виявлення та оцінки мотивації учнів, включаючи техніки та інструменти для дослідження мотивів навчання, що допомагають педагогам краще розуміти і підтримувати мотивацію учнів. Розкривається поняття шкільної зрілості та готовності до навчання, акцентуючи на критеріях, що впливають на успішність адаптації дитини в школі. Детально обговорюються методи оцінки готовності дитини до школи, включаючи психологічні і педагогічні інструменти, що дозволяють визначити рівень підготовленості дитини до навчання і виявити можливі труднощі ще до початку навчального процесу.

Тема 5. Діагностика пізнавальних процесів молодших школярів

План

1. Оцінка рівня розвитку мислення, пам'яті, уваги та уяви у молодших школярів.
2. Способи виявлення індивідуальних особливостей пізнавальних процесів.
3. Діагностика емоційно-вольової сфери учнів.
 - 3.1. Поняття емоційно-вольової сфери та її значення в навчальній діяльності.
 - 3.2. Методи виявлення емоційної стійкості, самооцінки та рівня тривожності учнів.

Лекція на тему «Діагностика пізнавальних процесів молодших школярів» фокусується на аналізі ключових аспектів пізнавального розвитку дітей початкової школи. В першому питанні розглядається оцінка рівня розвитку мислення, пам'яті, уваги та уяви у молодших школярів, що є основою для розуміння їх навчальних потреб і можливостей. Друге питання присвячене способам виявлення індивідуальних особливостей пізнавальних процесів, включаючи методи та інструменти для оцінки унікальних когнітивних характеристик кожного учня. Третє питання охоплює діагностику емоційно-вольової сфери учнів, зокрема поняття емоційно-вольової сфери, її значення для навчання, а також методи оцінки емоційної стійкості, самооцінки та рівня тривожності.

Тема 6. Діагностика соціальної адаптації та міжособистісних відносин молодших школярів у класі

План

1. Методи виявлення соціальної адаптованості учнів.
2. Способи оцінки соціометричних показників та діагностика міжособистісних конфліктів у класі.

3. Психолого-педагогічна діагностика особистісного розвитку учнів.

3.1. Оцінка рівня сформованості моральних якостей та ціннісних орієнтацій.

3.2. Методи виявлення рівня самостійності та відповідальності у молодших школярів.

Лекція на тему «Діагностика соціальної адаптації та міжособистісних відносин молодших школярів у класі» зосереджена на важливих аспектах соціальної взаємодії та розвитку дітей у навчальному середовищі. Перше питання охоплює методи виявлення соціальної адаптованості учнів, що дозволяє виявити, наскільки добре діти інтегруються в колектив та адаптуються до шкільного життя. Друге питання присвячене діагностиці міжособистісних конфліктів у класі, що допомагає виявити і вирішити проблеми взаємодії між учнями. Третє питання розглядає психолого-педагогічну діагностику особистісного розвитку учнів, зокрема оцінку рівня сформованості моральних якостей та ціннісних орієнтацій, а також методи виявлення рівня самостійності та відповідальності у молодших школярів.

Тема 7. Практичне застосування психолого-педагогічної діагностики

План

1. Впровадження діагностичних методик у практичну діяльність вчителя початкових класів.
2. Комп'ютерні технології в психолого-педагогічній діагностиці.
 - 2.1. Використання цифрових інструментів і програмного забезпечення для діагностики.
 - 2.2. Аналіз переваг та обмежень комп'ютеризованих діагностичних методик.
3. Співпраця вчителя з психологом у процесі діагностики.

3.1. Роль психолога у здійсненні психолого-педагогічної діагностики.

3.2. Способи ефективної взаємодії вчителя та психолога у початковій школі.

Лекція на тему «Застосування психолого-педагогічної діагностики» охоплює кілька ключових аспектів інтеграції діагностичних методик у практичну діяльність вчителя початкових класів.

1. Впровадження діагностичних методик у практичну діяльність вчителя початкових класів: У цьому питанні розглядається, як вчителі можуть впроваджувати різні діагностичні методики для оцінки та підтримки навчального процесу, що допомагає виявити індивідуальні потреби учнів і адаптувати навчальні стратегії відповідно.

2. Комп'ютерні технології в психолого-педагогічній діагностиці: Охоплює використання цифрових інструментів і програмного забезпечення для проведення діагностики. Зокрема, вивчається використання комп'ютеризованих діагностичних методик, їх переваги, такі як швидкість і точність, а також обмеження, такі як можливі технічні проблеми або потреба в додаткових навичках для роботи з технологіями.

3. Співпраця вчителя з психологом у процесі діагностики: Тут обговорюється роль психолога в здійсненні психолого-педагогічної діагностики і ефективні способи взаємодії між вчителем та психологом. Важливість такої співпраці для комплексної підтримки учнів і забезпечення їх успішного навчання підкреслюється через спільну роботу над діагностичними висновками та корекційними заходами.

ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Теоретичні основи психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів

Тема 1. Сутність психолого-педагогічної діагностики

Зміст семінарського заняття на тему «Сутність психолого-педагогічної діагностики» охоплює кілька ключових аспектів, що сприяють глибшому розумінню основних понять, цілей та завдань діагностичної діяльності в освітньому процесі.

1. Вступне обговорення понять «психолого-педагогічна діагностика». Студенти розглядають основні терміни, визначення і підходи до психолого-педагогічної діагностики. Важливо підкреслити її місце і значення в сучасній педагогіці та психології.

2. Аналіз основних функцій психолого-педагогічної діагностики. У цьому блоці заняття акцентується увага на функціях діагностики, таких як діагностична, прогностична, корекційна, орієнтовна, контрольна тощо. Обговорюється їхня важливість для успішного навчання та розвитку дітей.

3. Розгляд підходів до психолого-педагогічної діагностики. Студенти аналізують різні методологічні підходи до проведення діагностики, зокрема індивідуальний, груповий та інтегрований підходи, а також їхні переваги та недоліки.

4. Оцінка методів психолого-педагогічної діагностики. На цьому етапі семінару студенти ознайомлюються з основними методами діагностики, такими як спостереження, тестування, анкетування, інтерв'ю, аналіз продуктів діяльності учнів. Розглядаються приклади їх застосування у роботі з молодшими школярами.

5. Практичне завдання. Студенти виконують завдання на вибір, наприклад, аналіз конкретного випадку діагностики або розробку власного плану діагностичної діяльності для певної ситуації.

6. Підсумкове обговорення. Обговорення ключових висновків, отриманих у ході заняття, підведення підсумків. Студенти

діляться своїми думками щодо значення психолого-педагогічної діагностики в освітньому процесі.

Це семінарське заняття спрямоване на розвиток аналітичного мислення студентів, а також на формування їхніх навичок використання різних методів і підходів у діагностиці.

Тема 2. Методологічні основи психолого-педагогічної діагностики

Зміст семінарського заняття на тему «Методологічні основи психолого-педагогічної діагностики» охоплює кілька важливих аспектів, які дозволяють студентам глибше зрозуміти базові принципи, методи та етичні аспекти діагностичної діяльності в освітньому середовищі.

1. Вступ до методології психолого-педагогічної діагностики. На початку заняття студенти ознайомлюються з основними поняттями методології, їхніми принципами та значенням для діагностичної діяльності. Обговорюється важливість методологічної основи для наукового обґрунтування діагностичних процедур.

2. Принципи психолого-педагогічної діагностики. Студенти аналізують ключові принципи, які керують процесом діагностики, такі як об'єктивність, системність, комплексність, науковість, індивідуальний підхід та конфіденційність. Обговорюється, як ці принципи забезпечують точність і етичність діагностичної роботи.

3. Методи психолого-педагогічної діагностики. Вивчення основних методів, що використовуються в діагностиці, включаючи спостереження, тестування, інтерв'ю, анкетування та аналіз продуктів діяльності учнів. Студенти розглядають переваги та недоліки кожного з методів, а також специфіку їх застосування у роботі з молодшими школярами.

4. Етапи діагностичної діяльності. Обговорення послідовності етапів проведення діагностики: від постановки мети до інтерпретації результатів і розробки рекомендацій. Студенти

знайомляться з процедурою організації діагностичного процесу, а також з ключовими моментами, на які варто звертати увагу на кожному етапі.

5. Етичні аспекти психолого-педагогічної діагностики. Особлива увага приділяється обговоренню етичних норм і стандартів, яких потрібно дотримуватися під час діагностичної діяльності. Студенти розглядають питання конфіденційності, добровільності, дотримання прав учнів та уникнення шкоди.

6. Практичне завдання. Студенти виконують завдання на практичне застосування отриманих знань. Це може бути аналіз кейсів, розробка власної методологічної схеми діагностики або обговорення етичних дилем, які можуть виникнути в процесі діагностичної роботи.

7. Підсумкове обговорення. Завершення заняття проходить у форматі дискусії, де студенти обмінюються своїми висновками та спостереженнями щодо методологічних основ діагностики. Обговорюється важливість інтеграції теоретичних знань з практичною діяльністю в майбутній професії.

Це заняття спрямоване на формування у студентів чіткого розуміння методологічних основ психолого-педагогічної діагностики та їх важливості для успішної професійної діяльності в освітньому процесі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Особливості організації і здійснення психолого-педагогічної діагностики в роботі вчителя початкових класів

Тема 3. Психодіагностичні методики в роботі вчителя початкової школи

Зміст семінарського заняття на тему «Психодіагностичні методики в роботі вчителя початкової школи» спрямований на ознайомлення з основними інструментами психодіагностики, що використовуються в початковій школі для оцінки розвитку учнів, а також на практичне опанування студентами методів їх застосування.

1. Вступ до теми семінару. Обговорення важливості психодіагностики в роботі вчителя початкових класів. Визначення ролі психодіагностичних методик у процесі навчання і виховання молодших школярів.

2. Огляд основних психодіагностичних методик для початкової школи. Розгляд і обговорення різних видів психодіагностичних методик, що застосовуються у початковій школі, таких як:

- Тести інтелекту.
- Особистісні анкети.
- Проективні методики.
- Методики для оцінки емоційно-вольової сфери учнів.
- Методики для оцінки рівня розвитку мислення, пам'яті, уваги, уяви.

3. Діагностика навчальних досягнень молодших школярів. Обговорення специфіки використання тестів інтелекту у початковій школі. Аналіз особистісних анкет для оцінки психологічного стану учнів. Вивчення проективних методик та їх застосування у діагностиці емоційного та психологічного розвитку дітей. Огляд критеріїв та інструментів для оцінки рівня знань, умінь і навичок учнів.

4. Використання контрольних робіт, тестів та усного опитування. Розгляд різних форм контролю знань учнів (контрольні роботи, тести, усне опитування).

Практичне завдання: складання тесту або контрольної роботи для оцінки навчальних досягнень з використанням психодіагностичних методик. Аналіз ефективності застосування різних методик у практиці навчання.

5. Практичне завдання: застосування психодіагностичних методик.

- Проведення практичної роботи з використанням конкретної психодіагностичної методики на прикладі (наприклад, тестування рівня розвитку мислення чи уваги у дітей).
- Аналіз результатів проведеної діагностики.

6. Роль вчителя у психодіагностиці. Обговорення ролі вчителя в процесі психодіагностики. Визначення значення правильної

інтерпретації результатів діагностики та її впливу на педагогічні рішення.

7. Підсумкове обговорення та рефлексія. Підведення підсумків щодо важливості та застосування психодіагностичних методик у роботі вчителя початкової школи.

Рефлексія на тему: «Як використання психодіагностичних методик може допомогти вчителю в його роботі?»

Це семінарське заняття надає студентам практичні навички застосування психодіагностичних методик у початковій школі, дозволяє їм глибше зрозуміти психологічні аспекти навчання і виховання, а також підготуватися до реальної педагогічної діяльності.

Тема 4. Діагностика мотивації навчання учнів початкової школи

Семінарське заняття на тему «Діагностика мотивації навчання учнів початкової школи» має важливе значення для підготовки майбутніх педагогів до роботи з молодшими школярами. Це заняття допомагає студентам зрозуміти глибину поняття мотивації та її вплив на навчальний процес. Учасники семінару вчать застосовувати різноманітні методи для діагностики рівня мотивації учнів, що є ключовим для адаптації та покращення навчальної діяльності.

1. Вступна частина. Ознайомлення студентів з метою заняття: розуміння значення мотивації в навчальному процесі та вивчення методик діагностики мотивації у молодших школярів. Обговорення ролі мотивації у навчанні. Чому вона є важливим фактором у досягненні успіхів у навчанні?

2. Теоретичний огляд поняття мотивації та її ролі у навчальному процесі. Обговорення різних теорій мотивації та їх застосування в навчанні. Роль мотивації у навчальному процесі молодших школярів.

3. Методи виявлення та оцінки мотивації учнів до навчання.

- Огляд основних методів діагностики мотивації:
- Анкетування.
- Спостереження за поведінкою учнів у процесі навчання.

- Бесіди з учнями та їхніми батьками.
- Використання проєктивних методик.
- Практичні приклади використання методів діагностики мотивації.
- Розбір конкретних випадків із практики вчителя початкових класів.
- Оцінка результатів анкетування та аналіз мотиваційного профілю учня.

4. Обговорення етичних аспектів діагностики мотивації.

Розгляд етичних питань, пов'язаних із діагностикою мотивації. Забезпечення конфіденційності отриманих результатів. Дотримання педагогічної етики під час проведення діагностики та інтерпретації її результатів.

5. Практична частина. Практичне застосування методик діагностики мотивації:

- Проведення анкетування або іншого виду дослідження мотивації учнів.
- Аналіз результатів та їх обговорення у групі.

6. Підсумкова частина. Обговорення основних висновків, зроблених у ході заняття.

7. Рефлексія та обмін думками. Студенти діляться своїми враженнями та досвідом застосування методик діагностики мотивації.

Знання і навички, здобуті під час семінару, дозволяють майбутнім педагогам більш ефективно планувати навчальний процес, враховуючи індивідуальні особливості учнів, їхні потреби та інтереси. Це також сприяє створенню позитивного навчального середовища, яке підтримує розвиток учнів і допомагає їм досягати успіхів у навчанні.

Окрім того, семінар підкреслює важливість етичних аспектів у роботі з діагностикою мотивації, що є невід'ємною частиною професійної підготовки педагогів. Розуміння етики в цьому контексті забезпечує правильний підхід до взаємодії з учнями, сприяючи формуванню довірчих стосунків між вчителем та учнями.

Тема 5. Діагностика пізнавальних процесів молодших школярів

Призначення семінарського заняття на тему «Діагностика пізнавальних процесів молодших школярів» полягає в тому, щоб забезпечити студентам можливість глибше ознайомитися з основами та практичними аспектами діагностики таких важливих пізнавальних процесів, як мислення, пам'ять, увага та уява у молодших школярів.

Під час семінару студенти вивчають різні методики та інструменти, які використовуються для оцінки рівня розвитку цих пізнавальних процесів, а також способи виявлення індивідуальних особливостей у дітей. Це дозволяє майбутнім педагогам краще розуміти, як саме впливають ці процеси на навчальну діяльність дітей, і які підходи можуть бути ефективними для їхньої підтримки та розвитку.

1. Вступне слово викладача. Ознайомлення з темою семінару, визначення його мети та завдань. Коротке повторення основних понять: пізнавальні процеси (мислення, пам'ять, увага, уява) та їх роль у навчанні.

2. Огляд методів діагностики пізнавальних процесів. Обговорення та аналіз основних методик, що використовуються для діагностики мислення, пам'яті, уваги та уяви у молодших школярів. Демонстрація та обговорення прикладів тестових завдань, анкет та спостережень, що допомагають виявити рівень розвитку пізнавальних процесів.

3. Практичне завдання. Виконання практичного завдання, де студенти мають самостійно провести діагностику пізнавальних процесів на основі запропонованих методик. Обговорення результатів виконаного завдання, аналіз знайдених особливостей та проблемних зон.

4. Діагностика емоційно-вольової сфери учнів. Обговорення поняття емоційно-вольової сфери та її значення у навчальній діяльності. Ознайомлення з методами виявлення емоційної стійкості, самооцінки та рівня тривожності у молодших школярів.

Проведення групової дискусії щодо важливості врахування емоційно-вольових аспектів у діагностиці пізнавальних процесів.

5. Індивідуальне завдання:

- Розробка індивідуальної програми для діагностики пізнавальних процесів конкретного учня з урахуванням його індивідуальних особливостей.
- Презентація та обговорення розроблених програм у групі.

6. Роль психолого-педагогічної діагностики у формуванні навчальних програм. Аналіз, як результати діагностики пізнавальних процесів можуть впливати на планування навчального процесу. Обговорення значення діагностики для корекційної роботи та розробки індивідуальних навчальних траєкторій.

7. Підсумкова дискусія. Обговорення важливості систематичної діагностики пізнавальних процесів у початковій школі. Рефлексія студентів щодо власного досвіду виконання діагностичних завдань та висновків, зроблених у процесі семінару.

Семінарське заняття спрямоване на розвиток у студентів навичок практичного застосування діагностичних методик, аналізу результатів, а також розробки рекомендацій для корекційної роботи, якщо виявлено певні труднощі у пізнавальній діяльності учнів. Це забезпечує не лише теоретичну обізнаність, але й підготовку до реальної педагогічної діяльності, де вміння проводити діагностику та інтерпретувати її результати є важливими компонентами професійної компетентності.

Таким чином, це семінарське заняття допомагає студентам сформуванню цілісного уявлення про важливість діагностики пізнавальних процесів у початковій школі та надає інструменти для успішного застосування цих знань на практиці.

Тема 6. Діагностика соціальної адаптації та міжособистісних відносин молодших школярів у класі

Призначення семінарського заняття на тему «Діагностика соціальної адаптації та міжособистісних відносин молодших школярів у класі» полягає в тому, щоб надати студентам знання та практичні навички, необхідні для оцінки соціальної адаптації учнів та управління міжособистісними відносинами в класі.

На цьому семінарі студенти вивчатимуть методи та інструменти для виявлення рівня соціальної адаптації учнів, що включає їх інтеграцію в класний колектив, здатність встановлювати здорові міжособистісні стосунки та справлятися з соціальними викликами. Важливими аспектами є також діагностика соціометричних показників, що дозволяє виявити динаміку соціальних взаємодій та міжособистісні конфлікти.

1. Вступна частина. Визначення соціальної адаптації та її значення для навчального процесу. Огляд основних понять, пов'язаних з міжособистісними відносинами: соціометрія, міжособистісні конфлікти, групова динаміка.

2. Методи діагностики соціальної адаптації.

- **Методи виявлення соціальної адаптованості:** обговорення методів, таких як соціометричні карти, опитувальники, спостереження.
- **Практичні інструменти:** використання анкет, тестів і шкал для оцінки рівня інтеграції учнів у класний колектив.
- **Роль спостереження:** як якісне спостереження може допомогти в оцінці соціальної адаптації учнів.

3. Оцінка соціометричних показників та діагностика міжособистісних конфліктів.

- **Соціометричні показники:** як проводити соціометричні дослідження для визначення соціальних ролей учнів у класі.
- **Методи виявлення конфліктів:** діагностика міжособистісних конфліктів, методи їх виявлення та аналізу.
- **Обговорення кейсів:** аналіз реальних ситуацій міжособистісних конфліктів у класі, обговорення можливих рішень.

4. Психолого-педагогічна діагностика особистісного розвитку учнів.

- **Оцінка моральних якостей та ціннісних орієнтацій:** методики оцінки рівня моральних якостей, таких як співчуття, чесність, відповідальність.
- **Виявлення рівня самостійності та відповідальності:** тести та спостереження, що допомагають оцінити рівень самостійності та відповідальності учнів.

5. Практична частина.

- **Робота в групах:** розробка плану діагностики соціальної адаптації та міжособистісних відносин для умов конкретного класу.
- **Презентація результатів:** обговорення розроблених планів та рекомендацій.

6. Підсумки та обговорення.

Цей семінар допоможе студентам зрозуміти важливість соціальної адаптації для навчального процесу, освоїти методи діагностики соціальних і міжособистісних аспектів життя учнів, а також набути навичок у розробці та впровадженні ефективних стратегій для поліпшення соціальної інтеграції учнів.

Заняття фокусується на розвитку у студентів умінь:

- Застосовувати різні методики для оцінки соціальної адаптації та міжособистісних відносин учнів.
- Аналізувати результати діагностики для виявлення проблемних зон у соціальній інтеграції та взаємодії.
- Розробляти рекомендації та стратегії для покращення соціальної адаптації учнів, сприяння гармонійним міжособистісним стосункам та вирішення конфліктів у класі.

Крім того, семінар сприяє формуванню у студентів компетенцій у сфері психолого-педагогічного супроводу, що допомагає їм стати ефективними вчителями, які можуть підтримувати учнів у їх соціальному та емоційному розвитку. Цей підхід допомагає створити позитивний навчальний клімат у класі, що є важливим для успішного навчання та виховання молодших школярів

Тема 7. Практичне застосування психолого-педагогічної діагностики

Семинар спрямований на розробку і вдосконалення практичних навичок у застосуванні психолого-педагогічної діагностики в реальних умовах навчання. Учасники отримають можливість ознайомитися з різними діагностичними методиками та інструментами, які можна використовувати для оцінки і підтримки розвитку учнів у початковій школі.

1. Вступна частина. Огляд теми: Значення психолого-педагогічної діагностики в освітньому процесі.

2. Впровадження діагностичних методик у практичну діяльність вчителя початкових класів.

- **Огляд методик:** Погляд на різні психолого-педагогічні методики, що використовуються в початковій школі.
- **Інтеграція методик у навчальний процес:** Як ефективно інтегрувати діагностичні методики в щоденну педагогічну діяльність.
- **Практичні поради:** Рекомендації по вибору та адаптації методик під конкретні умови класу та потреби учнів.

3. Комп'ютерні технології в психолого-педагогічній діагностиці.

- **Цифрові інструменти:** Огляд сучасних програмних засобів і платформ для проведення психодіагностики.
- **Аналіз переваг і обмежень:** Розгляд сильних і слабких сторін комп'ютеризованих діагностичних методик.
- **Практичне застосування:** Демонстрація використання цифрових інструментів у практичних умовах.

4. Співпраця вчителя з психологом у процесі діагностики.

Визначення ролі психолога в процесі психолого-педагогічної діагностики. Методи ефективної комунікації та співпраці між вчителем і психологом. **Кейс-стаді:** Аналіз конкретних випадків успішної співпраці між вчителем і психологом.

5. Практична частина.

- **Групова робота:** Розробка плану впровадження психолого-педагогічної діагностики в класі з використанням діагностичних методик і комп'ютерних технологій.

- **Моделювання ситуацій:** Розігрування ролей і створення сценаріїв співпраці вчителя і психолога.
- **Обговорення результатів:** Презентація розроблених планів та обговорення можливих труднощів і рішень.

6. Підсумки та обговорення. Основні висновки і рекомендації по практичному застосуванню діагностики.

Цей семінар дозволить учасникам зрозуміти, як ефективно застосовувати психолого-педагогічну діагностику в практичній діяльності, овоїти використання сучасних технологій та вдосконалити навички співпраці між вчителем і психологом. Заняття має на меті підвищення ефективності діагностичної діяльності вчителя, що включає в себе точне визначення навчальних потреб учнів, своєчасне виявлення труднощів і розробку відповідних корекційних заходів.

Таким чином, семінар забезпечує комплексний підхід до впровадження психолого-педагогічної діагностики в навчальний процес, підвищуючи якість освіти і підтримки розвитку учнів.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Теоретичні основи психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів

Тема 1. Сутність психолого-педагогічної діагностики

1. Аналіз поняття.

Напишіть есе (1-2 сторінки) на тему "Що таке психолого-педагогічна діагностика?". Включіть в нього визначення, цілі та значення діагностики у навчально-виховному процесі.

2. Порівняння підходів.

Підготуйте таблицю, в якій порівняйте традиційні та сучасні підходи до психолого-педагогічної діагностики. Включіть критерії, такі як методи, інструменти, роль вчителя та психолога.

3. Розробка діагностичних інструментів.:

Створіть просту діагностичну анкету для вчителів, яка допоможе їм оцінити рівень мотивації та соціальної адаптації учнів. Включіть як мінімум 5 питань з відкритими і закритими відповідями.

4. Кейс-стаді.

Розгляньте випадок (наданий викладачем або вигаданий), де учень має труднощі у навчанні. Проаналізуйте, які психолого-педагогічні діагностичні методи могли б бути використані для виявлення причин цих труднощів.

5. Групова дискусія.

Організуйте групову дискусію на тему "Які етичні аспекти слід враховувати під час проведення психолого-педагогічної діагностики?". Підготуйте список з трьох основних етичних принципів, які повинні бути дотримані.

6. Розробка плану діагностики.

Створіть план діагностичної діяльності для певного класу (наприклад, 2 клас), включаючи цілі, методи та інструменти діагностики. Визначте, які саме аспекти навчання і розвитку ви плануєте діагностувати.

7. Семінарське обговорення.

Підготуйте коротку презентацію (5-10 хвилин) про одну з психодіагностичних методик, яка використовується у початковій школі. Обговоріть, як вона може допомогти вчителям у їхній роботі.

8. Рефлексія.

Напишіть рефлексію (1 сторінка) про те, як ви розумієте значення психолого-педагогічної діагностики для вашої майбутньої професійної діяльності. Які аспекти вас найбільше зацікавили? Що хочете дізнатися більше?

Тема 2. Методологічні основи психолого-педагогічної діагностики

1. Аналіз принципів.

Напишіть есе (1-2 сторінки) на тему "Методологічні принципи психолого-педагогічної діагностики". У вашій роботі повинні бути висвітлені основні принципи діагностики, такі як системність, об'єктивність, індивідуальний підхід та інтеграція результатів.

2. Огляд методів.

Підготуйте таблицю або діаграму, яка ілюструє різні методи психолого-педагогічної діагностики. Включіть у таблицю основні методи (наприклад, тестування, спостереження, анкетування) і їх основні характеристики (переваги, недоліки, сфери застосування).

3. Розробка діагностичного інструменту.

Розробіть простий діагностичний інструмент (анкета, опитувальник, тест) для оцінки одного з аспектів навчальної діяльності учнів (наприклад, мотивація до навчання). Включіть в інструмент не менше ніж 10 питань або завдань.

4. Кейс-стаді.

Розгляньте наданий кейс (може бути вигаданий або реальний) про труднощі, які виникають у навчальному процесі. Проаналізуйте, які методологічні підходи і методи психолого-педагогічної діагностики можуть бути використані для вирішення цієї ситуації.

5. Групова робота.

У групах розробіть план діагностичної діяльності для класу з проблемами навчання або поведінки. Включіть у план методологічні підходи, етапи проведення діагностики та інструменти, які будуть використані.

6. Семінарське обговорення.

Підготуйте коротку презентацію (5-10 хвилин) на тему одного з методологічних аспектів психолого-педагогічної діагностики. Обговоріть, як цей аспект впливає на ефективність діагностичного процесу.

7. Розробка методологічного підходу.

Розробіть власний методологічний підхід до психолого-педагогічної діагностики для конкретного випадку (наприклад, виявлення проблем з навчанням у молодших школярів). Опишіть етапи, методи та інструменти, які будуть використані.

8. Рефлексія.

Напишіть рефлексію (1 сторінка) про те, як ви розумієте методологічні основи психолого-педагогічної діагностики та їх важливість для професійної діяльності. Які методологічні аспекти вам здаються найбільш важливими і чому?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Особливості організації і здійснення психолого-педагогічної діагностики в роботі вчителя початкових класів

Тема 3. Психодіагностичні методик в роботі вчителя початкової школи

1. Огляд психодіагностичних методик.

Підготуйте детальний опис трьох психодіагностичних методик, які можуть бути застосовані в початкових класах. Для кожної методики вкажіть її призначення, основні етапи проведення, переваги та обмеження.

2. Практичне застосування методик.

Проведіть уявне тестування або анкетування для визначення мотивації до навчання або навчальних досягнень учнів. Опишіть, як би ви застосували ці методик на практиці, включаючи підготовку інструментів, проведення тестування і аналіз результатів.

3. Аналіз результатів.

Використовуйте дані, отримані в рамках завдання 2, для написання короткого аналізу. Визначте основні висновки, які можна зробити на основі отриманих результатів, і обґрунтуйте, як ці висновки можуть вплинути на навчальний процес.

4. Розробка психодіагностичних інструментів.

Розробіть один з психодіагностичних інструментів (тест, анкета або опитувальник) для оцінки одного з аспектів навчальної діяльності молодших школярів (наприклад, рівень уваги або навичок соціальної взаємодії). Включіть в інструмент не менше ніж 10 питань або завдань.

5. Моделювання діагностичної ситуації.

Уявіть ситуацію, в якій один з ваших учнів має труднощі з навчанням або соціальною адаптацією. Опишіть, які психодіагностичні методики ви б використали для оцінки ситуації та як би ви інтерпретували отримані результати.

6. Групова дискусія.

У групах обговоріть конкретний випадок з практики, де застосування психодіагностичних методик допомогло покращити навчальний процес або вирішити проблему. Поділіться результатами обговорення з іншими учасниками семінару.

7. Розробка рекомендацій.

На основі використання психодіагностичних методик, розробіть рекомендації для вчителя початкової школи щодо покращення навчального процесу. Включіть в рекомендації конкретні стратегії, засновані на результатах діагностики.

8. Рефлексія:

Напишіть короткий рефлексивний звіт (1-2 сторінки) про те, як ви застосовуєте психодіагностичні методики в роботі з учнями. Обговоріть, які труднощі ви зустріли і як ці методики можуть допомогти в поліпшенні навчального процесу.

Тема 4. Діагностика мотивації навчання учнів початкової школи

1. Аналіз мотиваційних компонентів.

Проведіть дослідження мотиваційних компонентів учнів початкових класів, використовуючи анкетування або інтерв'ю. Підготуйте анкету або опитувальник, який включає питання про інтереси учнів, їхні цілі, та те, що їх мотивує до навчання. Проаналізуйте зібрані дані та визначте основні фактори, які впливають на мотивацію учнів.

2. Оцінка рівня мотивації через спостереження.

Спостерігайте за поведінкою учнів під час навчального процесу. Зверніть увагу на те, як вони ставляться до різних видів діяльності, які завдання виконують з ентузіазмом, а які - з меншою зацікавленістю. Запишіть спостереження і на основі них оцініть рівень мотивації кожного учня.

3. Розробка мотиваційних завдань.

Розробіть ігрові або творчі завдання, спрямовані на підвищення мотивації учнів до навчання. Це можуть бути завдання, які включають елементи змагання, проєктів або командної роботи. Після виконання завдань оцініть їхній вплив на мотивацію учнів.

4. Аналіз мотиваційних стратегій.

Оцініть ефективність різних мотиваційних стратегій, застосованих у вашій практиці або у вашій школі. Включіть такі стратегії, як похвала, заохочення, особистісний підхід. Проаналізуйте, які з них є найбільш ефективними і чому.

5. Розробка корекційних заходів.

На основі результатів дослідження мотивації розробіть корекційні заходи для підвищення мотивації учнів до навчання. Створіть план, який включає конкретні дії, такі як зміна підходів до викладання, додаткові завдання або індивідуальні консультації.

6. Моделювання мотиваційної ситуації.

Уявіть ситуацію, де учень втрачає мотивацію до навчання. Опишіть, як ви б діагностували причини цієї проблеми і які заходи вжили б для її вирішення. Створіть сценарій, в якому ви

застосовуєте діагностичні інструменти та мотиваційні стратегії для допомоги учню.

7. Обговорення і рефлексія.

Проведіть групове обговорення отриманих результатів і завдань. Поділіться своїм досвідом і враженнями від застосування діагностичних методик. Обговоріть, які труднощі виникли, як вони були вирішені і які висновки були зроблені для покращення мотивації учнів.

Тема 5. Діагностика пізнавальних процесів молодших школярів

1. Оцінка рівня розвитку пізнавальних процесів.

Використовуйте кілька методик для оцінки рівня розвитку мислення, пам'яті, уваги та уяви молодших школярів. Проведіть тестування або спостереження, щоб зібрати дані про ці процеси. Підготуйте звіт, в якому буде описано, які методи були використані, як проводилися оцінювання, та які результати були отримані.

2. Аналіз індивідуальних особливостей.

Проведіть аналіз індивідуальних особливостей пізнавальних процесів у вибраних учнів. Для цього використовуйте різні інструменти, такі як тести на увагу, пам'ять або інтелектуальні завдання. Визначте, як ці особливості впливають на навчальний процес і навчальні досягнення учнів.

3. Розробка корекційних заходів.

На основі результатів завдання 1 та 2 розробіть корекційні заходи для поліпшення пізнавальних процесів у молодших школярів. Наприклад, створіть план занять або ігрові вправи, спрямовані на розвиток пам'яті або уваги. Опишіть, як ці заходи можна інтегрувати в навчальний процес.

4. Моделювання ситуації.

Уявіть ситуацію, де учень має труднощі в одному з пізнавальних процесів, таких як концентрація уваги або запам'ятовування інформації. Опишіть, які діагностичні методики ви б застосували для виявлення труднощів і як би ви їх вирішували на основі отриманих результатів.

5. Аналіз пізнавальних процесів у групі.

Організуйте групову діяльність, де кожен учасник проаналізує пізнавальні процеси у групі молодших школярів, використовуючи різні діагностичні методики. Після аналізу, обговоріть у групі результати, визначте спільні тенденції та специфічні проблеми.

6. Розробка індивідуальних завдань.

Розробіть індивідуальні завдання для учнів на основі діагностичних даних, зібраних під час оцінки їх пізнавальних процесів. Ці завдання повинні бути спрямовані на розвиток конкретних аспектів, таких як увага або пам'ять. Включіть в завдання різні типи діяльності, такі як ігри, вправи або творчі завдання.

7. Рефлексія.

Напишіть рефлексивний звіт про те, як ви застосовували діагностичні методики для оцінки пізнавальних процесів у молодших школярів. Включіть обговорення труднощів, які ви зустріли, та рекомендації щодо покращення процесу діагностики.

Тема 6. Діагностика соціальної адаптації та міжособистісних відносин молодших школярів у класі

1. Аналіз соціальної адаптації учнів

Проведіть опитування серед учнів щодо їхнього ставлення до школи, класу, однокласників і вчителів. Розробіть анкету, яка включає питання про відчуття учнів у класі, їх соціальні стосунки та рівень комфорту. Аналізуйте результати, щоб виявити можливі проблеми в соціальній адаптації.

2. Соціометричне дослідження.

Використовуйте соціометричні методи для визначення соціальних зв'язків у класі. Створіть соціометричну карту, на якій відобразить, як учні взаємодіють один з одним. Проаналізуйте, які учні є центрами групи, а які – на периферії. Розгляньте можливі міжособистісні конфлікти або ізоляцію.

3. Спостереження за міжособистісними відносинами.

Проведіть спостереження за поведінкою учнів під час групових занять або ігор. Зверніть увагу на те, як учні спілкуються, як вирішують конфлікти і як взаємодіють один з

одним. Запишіть свої спостереження та оцініть, які аспекти міжособистісних відносин потребують корекції.

4. Розробка соціально-адаптаційних заходів.

На основі аналізу результатів дослідження соціальної адаптації розробіть корекційні заходи для покращення соціальних навичок учнів. Це можуть бути групові вправи, тренінги або ігри, спрямовані на розвиток комунікативних навичок і співпраці.

5. Оцінка міжособистісних конфліктів.

Визначте і проаналізуйте випадки міжособистісних конфліктів у класі. Зберіть інформацію про характер і частоту конфліктів, а також про способи їх вирішення. Підготуйте рекомендації для вчителя про методи управління конфліктами та підтримки позитивних стосунків.

6. Психолого-педагогічна підтримка.

Розробіть план психолого-педагогічної підтримки для учнів, які мають труднощі в соціальній адаптації. Включіть заходи індивідуального консультування, групові тренінги, або спеціальні програми для підтримки емоційного благополуччя учнів.

7. Моделювання соціальної ситуації.

Створіть сценарій, у якому учень стикається з проблемами соціальної адаптації. Опишіть, як ви будете діагностувати ці проблеми і які заходи застосуєте для покращення ситуації. Моделюйте інтерв'ю або групову діяльність для виявлення і вирішення проблем соціальної адаптації.

8. Обговорення і рефлексія.

Проведіть обговорення з колегами або студентами про результати виконаних завдань. Поділіться досвідом і враженнями від застосування діагностичних методик, обговоріть труднощі та можливі рішення для покращення соціальної адаптації учнів.

Тема 7. Практичне застосування психолого-педагогічної діагностики

1. Розробка діагностичного плану.

Створіть план для проведення психолого-педагогічної діагностики в конкретному навчальному середовищі (наприклад, клас або група учнів). Включіть у план цілі діагностики, обрані методики та інструменти, а також етапи виконання діагностичних заходів.

2. Застосування діагностичних методик.

Виберіть одну або кілька психолого-педагогічних методик (наприклад, тести на інтелектуальний розвиток, анкети мотивації, проєктивні методики) і застосуйте їх на практиці з конкретними учнями. Запишіть результати та проаналізуйте їх.

3. Аналіз діагностичних даних.

Проаналізуйте отримані результати діагностики. Визначте основні тенденції, проблеми та сильні сторони учнів. Підготуйте звіт, який включатиме діагностичні висновки, інтерпретацію даних і рекомендації для подальшої роботи.

4. Розробка індивідуальних корекційних програм.

На основі результатів діагностики розробіть індивідуальні корекційні програми для учнів з виявленими труднощами. Включіть у програму конкретні цілі, завдання, методи корекції та критерії оцінки ефективності.

5. Моделювання ситуації.

Моделюйте ситуацію, у якій вчитель застосовує психолого-педагогічну діагностику для вирішення конкретної проблеми (наприклад, низька мотивація до навчання). Опишіть, які методи і інструменти будуть використані, і які очікувані результати.

6. Розробка рекомендацій для вчителя.

Підготуйте рекомендації для вчителів щодо застосування психолого-педагогічної діагностики в їхній практичній діяльності. Включіть поради щодо вибору діагностичних методик, інтерпретації результатів і інтеграції діагностичних даних у навчальний процес.

7. Оцінка ефективності діагностичних методик.

Оцініть ефективність використаних діагностичних методик. Проведіть опитування або інтерв'ю з учителями і/або

учнями, щоб дізнатися їхню думку про діагностичні інструменти, їхню зручність і корисність.

8. Аналіз випадків.

Розгляньте конкретні випадки з практики, де психолого-педагогічна діагностика була застосована для вирішення певних проблем. Проаналізуйте успішність та труднощі в процесі діагностики і вжитих заходів.

9. Використання комп'ютерних технологій.

Розгляньте можливість використання комп'ютерних технологій для проведення психолого-педагогічної діагностики. Ознайомтесь із програмним забезпеченням для діагностики, протестуйте його функції та оцініть переваги і недоліки.

10. Обговорення результатів.

Проведіть обговорення результатів ваших практичних завдань з колегами або студентами. Обговоріть виявлені труднощі, успішні аспекти, а також можливі вдосконалення методів і підходів до діагностики.

ЗМІСТ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проаналізувати внесок українських психологів і педагогів у розвиток педагогічної діагностики.
2. Написати реферат на тему: «Розвиток педагогічної діагностики за кордоном».
3. Заповнити таблицю «Відмінність психологічної та педагогічної діагностик».
4. Підібрати статті до теми «Види та принципи психолого-педагогічної діагностики».
5. Заповнити таблицю «Додаткових та спеціальних вимог психолого-педагогічної діагностики».
6. Порівняти поняття: «діагностування», «діагностика», «педагогічна діагностика», «діагностична діяльність учителя».
7. Проаналізувати наукові погляди визначення поняття «педагогічна діагностика»(словник).
8. Проаналізувати 25 пораду В.О.Сухомлинського «У чому таємниця інтересу» («Сто порад учителяві») та розкрити значення педагогічної діагностики в професійній діяльності вчителя початкової школи. У яких діях Василя Олександровича розкривається педагогічна діагностика, контроль, моніторинг? Який вплив здійснює педагогічна діагностика на розвиток навчально-пізнавального інтересу учнів початкової школи. Розробити програму на виявлення рівня педагогічної майстерності.
9. Розробити програму спостереження за професійно-педагогічними вміннями вчителя.
10. Розробити анкету на вивчення та оцінку особистих здібностей і професійних якостей вчителя.
11. Створити схему психолого-педагогічної діагностики сімейної ситуації розвитку дитини молодшого шкільного віку. (Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису).
12. Скласти перелік методик діагностики батьків та педагогів.
13. Скласти орієнтовний перелік характеристик сім'ї учня, які обов'язково має знати вчитель початкової школи.
14. Розробити запитання бесіди з батьками учня для виявлення причин його поведінки.

Зміст самостійної роботи з курсу «Психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів» спрямований на:

1. **Глибоке розуміння теоретичних основ.** Студенти повинні ознайомитися з основними концепціями і теоріями психолого-педагогічної діагностики. Це включає вивчення основних принципів, методів, і інструментів, що використовуються для оцінки і підтримки розвитку учнів.
2. **Аналіз і оцінка діагностичних методик.** Студенти мають оцінити різні психодіагностичні методики, зрозуміти їх переваги та обмеження, а також практичне застосування в умовах початкової школи. Це передбачає порівняння методик, їх адаптацію до конкретних потреб учнів і ситуацій.
3. **Розробка і впровадження діагностичних інструментів.** Одна з цілей самостійної роботи – розробка нових або адаптація існуючих діагностичних інструментів для ефективної оцінки різних аспектів розвитку учнів. Це може включати створення тестів, анкет, чи методик для оцінки мотивації, пізнавальних процесів, соціальної адаптації та інших компонентів.
4. **Застосування отриманих знань на практиці.** Студенти повинні вміти застосовувати теоретичні знання на практиці, проводячи діагностику в умовах навчального процесу. Це включає в себе проведення діагностичних процедур, аналіз результатів і розробку корекційних програм або рекомендацій для покращення навчального процесу.
5. **Розвиток критичного мислення та професійних навичок.** Самостійна робота спрямована на розвиток у студентів критичного мислення, здатності до самостійного аналізу та прийняття обґрунтованих рішень в сфері психолого-педагогічної діагностики.
6. **Формування рефлексивної практики.** Студенти мають розвивати навички рефлексії, оцінюючи свою практичну діяльність і діагностичні процедури. Це допомагає виявити власні сильні сторони та області для покращення.
7. **Інтеграція технологій у діагностику.** Вивчення сучасних технологій і програмного забезпечення для діагностики, їх вплив на процес оцінювання та підтримка учнів.

Зміст самостійної роботи дозволяє студентам глибше зануритися в предмет, розвивати практичні навички та підготуватися до ефективної діяльності в професійній сфері початкової освіти.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

1. Аналіз психолого-педагогічної діагностики в конкретному освітньому контексті

Завдання: Проаналізуйте діагностичні практики в обраній початковій школі або класі. Опишіть використані методи, інструменти та їх ефективність у виявленні навчальних або психологічних труднощів учнів. Підготуйте звіт, в якому врахуйте сильні і слабкі сторони наявних діагностичних практик та надайте рекомендації щодо їх покращення.

2. Розробка власної діагностичної методики

Завдання: Розробіть нову методiku для оцінки одного з аспектів психолого-педагогічної діагностики (наприклад, мотивації навчання, пізнавальних процесів або соціальної адаптації). Опишіть основні принципи, методи та інструменти, які будуть використані, а також обґрунтуйте їх вибір. Підготуйте пробну версію інструмента та план проведення діагностики.

3. Дослідження психодіагностичних методик

Завдання: Виберіть три психодіагностичні методики, які використовуються в роботі з молодшими школярами, і порівняйте їх за критеріями ефективності, надійності та валідності. Опишіть, у яких ситуаціях кожна з методик є найбільш доречною. Підготуйте презентацію або звіт, що ілюструє ваші висновки.

4. Оцінка готовності дітей до навчання в школі

Завдання: Проведіть дослідження, яке оцінює готовність дітей до школи в контексті шкільної зрілості. Виберіть групу дітей, застосуйте відповідні методики діагностики та проаналізуйте результати. Підготуйте звіт, що включає інтерпретацію результатів, рекомендації для вчителів і батьків, а також стратегії підтримки дітей у період адаптації до школи.

5. Аналіз мотивації навчання у початкових класах

Завдання: Вивчіть фактори, що впливають на мотивацію навчання молодших школярів у вашому класі або школі. Застосуйте різні методи діагностики мотивації (опитування, інтерв'ю, спостереження) і проаналізуйте отримані дані. Розробіть стратегії для підвищення мотивації навчання на основі вашого дослідження.

6. Дослідження соціальної адаптації учнів

Завдання: Вивчіть соціальну адаптацію учнів у класі, зокрема їхні міжособистісні відносини та адаптацію до соціального середовища. Використайте соціометричні методи, анкети та інші інструменти для збору даних. Проаналізуйте результати та підготуйте рекомендації для покращення соціального клімату в класі.

7. Впровадження технологій у психолого-педагогічну діагностику

Завдання: Проаналізуйте, як сучасні комп'ютерні технології можуть бути інтегровані у психолого-педагогічну діагностику. Розгляньте конкретні програмні рішення та цифрові інструменти, що використовуються в діагностиці, і оцініть їх переваги та обмеження. Підготуйте рекомендації щодо їх впровадження у практику роботи вчителя початкових класів.

Ці завдання дозволяють студентам поглибити знання у галузі психолого-педагогічної діагностики, розвинути практичні навички і підготуватися до роботи в реальних умовах навчального процесу.

КОНТРОЛЬ З КУРСУ
«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА В
РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ»

Контроль з курсу «Психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів» включає різні елементи, що дозволяють оцінити знання і навички студентів в області психолого-педагогічної діагностики. Ось основні аспекти контролю:

1. Теоретичні питання.

- Тестування на знання основних понять, принципів і методів психолого-педагогічної діагностики.
- Письмові екзаменаційні питання, що охоплюють теоретичні аспекти діагностики, такі як принципи діагностики, типи методик і їх застосування.
- Заповнення анкет і тестів на перевірку знання специфічних теоретичних аспектів курсу.

2. Практичні завдання.

- Проведення практичних діагностичних процедур (наприклад, оцінка пізнавальних процесів, мотивації, соціальної адаптації).
- Аналіз випадкових або симульованих ситуацій для визначення та застосування відповідних діагностичних методик.
- Розробка і використання діагностичних інструментів, таких як тести, анкети, або проєктивні методики.

3. Індивідуальні дослідні завдання.

- Підготовка індивідуальних досліджень на основі теоретичних та практичних аспектів курсу.
- Аналіз і обговорення результатів досліджень та їх вплив на навчально-виховний процес.

4. Семінарські заняття.

- Участь у семінарських заняттях з обговоренням теми психолого-педагогічної діагностики.
- Презентація результатів практичних завдань і досліджень, обговорення результатів та рекомендацій.

5. Проектні роботи.

- Розробка проєктів, які включають практичне застосування діагностичних методик і розробку рекомендацій для корекції виявлених проблем.
- Оцінка ефективності впроваджених діагностичних інструментів та методик.

6. Аналіз практичних кейсів.

- Розбір реальних або змодельованих кейсів з практики вчителя початкових класів.
- Формулювання діагностичних висновків і рекомендацій на основі аналізу кейсів.

7. Підсумковий контроль.

- Проведення підсумкового контролю, що включає питання як теоретичного, так і практичного характеру.
- Тестування на знання і застосування діагностичних методик у конкретних навчальних ситуаціях.

Контроль має на меті забезпечити комплексну перевірку знань і навичок студентів у сфері психолого-педагогічної діагностики, підготувати їх до професійної діяльності та забезпечити їх здатність ефективно використовувати діагностичні методики в роботі з молодшими школярами.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика академічної доброчесності в рамках курсу «Психолого-педагогічна діагностика в роботі вчителя початкових класів» спрямована на забезпечення високих стандартів чесності, відповідальності та етики у навчальному процесі. Вона включає наступні принципи та правила:

1. Чесність у навчанні.

- Студенти зобов'язані самостійно виконувати всі завдання, контрольні роботи, проекти та інші види академічної роботи.
- Копіювання або використання чужих ідей без належного цитування та посилання є неприпустимим. Усі джерела інформації повинні бути чітко вказані.

2. Оригінальність роботи:.

- Письмові роботи та дослідницькі проекти повинні бути оригінальними. Всі ідеї, теорії та дані, що використовуються, повинні мати відповідні посилання на джерела.
- Плагіат, як виявлення частин тексту або результатів роботи без належного зазначення автора, є порушенням академічної доброчесності.

3. Порядок проведення досліджень.

- При проведенні будь-яких досліджень, пов'язаних з діагностикою, потрібно дотримуватися етичних норм і принципів, включаючи забезпечення конфіденційності та добробуту учасників.
- Всі дані повинні бути зібрані та представлені чесно, без маніпуляцій або фальсифікацій результатів.

4. Взаємна повага.

- Під час роботи над груповими завданнями студенти повинні демонструвати повагу до думок і внесків інших членів команди.
- Кожен студент відповідає за свою частину роботи і за свій внесок у проект чи групову задачу.

5. Уникання конфлікту інтересів.

- Студенти повинні уникати ситуацій, які можуть привести до конфлікту інтересів або неетичного впливу на їхню навчальну діяльність.

- Не дозволяється використання особистих зв'язків для отримання несанкціонованих переваг у процесі навчання.

6. Відповідальність і наслідки.

- Порушення політики академічної доброчесності можуть призвести до серйозних наслідків, включаючи зниження оцінок, анулювання результатів роботи або дисциплінарні стягнення.
- У разі виявлення порушень студенти повинні бути готові до обговорення ситуації з викладачем і до можливого перегляду своїх результатів роботи.

7. Освітня підтримка.

- В рамках курсу будуть проведені інструктажі та тренінги щодо академічної доброчесності, щоб забезпечити студентів усіма необхідними знаннями для дотримання етичних норм.
- Викладачі нададуть консультації та підтримку у випадку будь-яких питань або сумнівів щодо академічної доброчесності.

Політика академічної доброчесності має на меті підтримання високих стандартів освіти, розвитку відповідальності та чесності серед студентів, а також забезпечення якісної і професійної підготовки в галузі психолого-педагогічної діагностики.

Ганна Бигар

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА
ДІАГНОСТИКА
В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**
Методичні рекомендації